

POSTANOWIENIE

Dnia 19 sierpnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Krzysztof Wiak (przewodniczący)

SSN Joanna Lemańska (sprawozdawca)

SSN Aleksander Stępkowski

w sprawie ze skargi O. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
z siedzibą w O. (dawniej: O. spółka jawna z siedzibą w O.)

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn.
III AUa 1135/21,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 19 sierpnia 2025 r.,

**1. stwierdza, że przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie
w sprawie o sygn. III AUa 1135/21 nastąpiła przewlekłość
postępowania;**

**2. przyznaje O. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z
siedzibą w O. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w
Krakowie sumę pieniężną w wysokości
6 000 (sześciu tysięcy) złotych za okres od 13 stycznia 2020 r.
do 17 lipca 2025 r.;**

3. oddala skargę w pozostałym zakresie;

**4. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego
w Krakowie na rzecz O. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
z siedzibą w O. 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu**

kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

Joanna Lemańska Krzysztof Wiak Aleksander Stępkowski

UZASADNIENIE

Pismem z 21 maja 2025 r. (data nadania) O. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w O. (dawniej: O. spółka jawna z siedzibą w O.; dalej: Skarżąca) wniosła do Sądu Najwyższego – za pośrednictwem Sądu Apelacyjnego w Krakowie – skargę na przewlekłość w postępowaniu sądowym toczącym się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie pod sygn. III AUa 1135/21. Wskazując, że w przedmiotowym postępowaniu doszło do nieuzasadnionej zwłoki, Skarżąca domagała się zasądzenia na swoją rzecz od Skarbu Państwa kwoty 6 000 zł oraz wydania Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie zalecenia podjęcie czynności zmierzających do rozpoznania sprawy, w terminie miesiąca od rozpoznania niniejszej skargi. Wniosła również o zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym.

Skarga została złożona w postępowaniu zainicjowanym odwołaniem z 13 stycznia 2020 r. (data prezentaty).

Z uzasadnienia skargi wynika, że sprawa apelacyjna objęta skargą została zainicjowana apelacją organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z 20 kwietnia 2021 r., VII U 314/20. W dniu 2 lipca 2021 r. apelacja organu rentowego wpłynęła i została zarejestrowana przez Sąd Okręgowy w Krakowie pod sygn. akt III AUa 1135/21. Sąd Apelacyjny w Krakowie po wpłynięciu apelacji podjął wyłącznie jedną czynność procesową, to jest doręczył jej odpis stronom w lipcu 2021 r. Skarżąca podkreśliła, że pomimo ponad 3 lat od dnia wniesienia apelacji, Sąd drugiej instancji nie podjął dalszych czynności zmierzających do rozpoznania sprawy, w tym nie wyznaczył terminu rozprawy. W przekonaniu Skarżącej nastąpiło w związku z tym rażące naruszenie prawa do rozpoznania sprawy bez

nieuzasadnionej zwłoki, gdyż postępowanie w tej sprawie trwa zdecydowanie dłużej, niż jest to konieczne dla wyjaśnienia okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla jej rozstrzygnięcia. Skarżąca zaznaczyła przy tym, że Sąd drugiej instancji w sprawie objętej skargą nie prowadził do tej pory z urzędu postępowania dowodowego uzupełniającego, a zatem okres ponad 2 lat na rozpoznanie sprawy należy uznać za rażąco nadmierny.

Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie w odpowiedzi na skargę wniósł o jej oddalenie, a w przypadku jej uznania - o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego.

Ustawodawca w ustawie o skardze na przewlekłość nie określił wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Niemniej w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, że przewlekłość jest pojęciem odnoszącym się do konkretnego zdarzenia, które po wnikliwej analizie należałoby uznać za nadmiernie rozciągnięte w czasie i niezasadnie przedłużające się (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21, oraz z 15 listopada 2022 r., I NSP 322/22).

Ocena, czy w konkretnej sprawie doszło do przewlekłości postępowania, powinna być wypadkową czynników obiektywnych oraz czasu niezbędnego

do podejmowania działań zgodnych z obowiązującymi przepisami, przy uwzględnieniu zachowania określonych procedur.

Oceniając, czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania, należy zatem brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 ust. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie, a także uwzględnić łączny dotychczasowy czas postępowania, od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa Europejski Trybunał Praw Człowieka, wskazując, że przy ocenie, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, powinna następować w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (zob. wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego, Kraków 2001 s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału).

Powyższe oznacza, że standard ochrony prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki ma charakter zindywidualizowany (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21; z 14 września 2022 r., I NSP 251/22; z 15 listopada 2022 r., I NSP 322/22). Co do

zasady więc przewlekłość zawsze musi być odnoszona do konkretnych realiów sprawy i przyjętego trybu postępowania.

Poddając analizie przebieg postępowania apelacyjnego o sygn. III AUa 1135/21, należy stwierdzić, że podniesiony w skardze zarzut przewlekłości tego postępowania sądowego jest uzasadniony.

Postępowanie zostało wszczęte odwołaniem z dnia 13 stycznia 2020 r.

Z badania akt przedmiotowej sprawy wynika, że postępowanie apelacyjne o sygn. III AUa 1135/21 zostało zainicjowane apelacją organu rentowego - przeciwnika procesowego Skarżącej od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z 20 kwietnia 2021 r. Apelacja ta wpłynęła do Sądu Okręgowego w Krakowie w dniu 23 czerwca 2021 r. Akta tej sprawy wraz z apelacją wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Krakowie w dniu 6 lipca 2021 r. Zarządzeniem z 6 lipca 2021 r. sprawa została zarejestrowana w odpowiednim repertorium i wyznaczono sędziego referenta. Kolejno, 9 lipca 2021 r. zarządzono doręczenie odpisu apelacji Skarżącej. Odpowiedź Skarżącej na apelację wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Krakowie w dniu 5 sierpnia 2021 r., zaś zarządzeniem z 7 września 2021 r. zarządzono zwrot odpowiedzi na apelację. Natomiast zarządzeniem z 8 listopada 2023 r. zarządzono przedstawić akta sprawy apelacyjnej objętej skargą celem rozważenia skierowania sprawy na posiedzenie niejawne. Zarządzeniem z 9 listopada 2023 r. wyznaczono termin posiedzenia niejawnego na 30 listopada 2023 r., które to posiedzenie zostało odwołane zarządzeniem z 30 listopada 2023 r. Natomiast zarządzeniem z 28 maja 2025 r. została wyznaczona rozprawa apelacyjna, zaś w dniu 17 lipca 2025 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie wydał wyrok, prawomocnie kończąc postępowanie apelacyjne o sygn. III AUa 1135/21.

Powyższa sekwencja zdarzeń – przy jednoczesnym uwzględnieniu objętości akt sprawy sądu pierwszej instancji, które w momencie przekazania do Sądu Apelacyjnego w Krakowie liczyły 1 tom – przemawia za uznaniem, że sporne postępowanie apelacyjne o sygn. III AUa 1135/21 toczyło się dłużej, niż to było konieczne dla prawidłowego wyjaśnienia wszystkich okoliczności faktycznych i prawnych, istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a tym samym że w postępowaniu objętym skargą nie dochowano wynikających z wyżej powołanego orzecznictwa standardów rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Należy tym samym

uznać, że w sprawie objętej skargą na etapie postępowania apelacyjnego, trwającego ponad 4 lata, nastąpiła przewlekłość postępowania.

Sąd Najwyższy nie dopatrywał się przy tym w omawianym przypadku przesłanek, które mogłyby uzasadniać zwłokę w rozpoznaniu sprawy o sygn. III AUa 1135/21.

Należy wyraźnie stwierdzić, że o przewlekłości postępowania nie decyduje subiektywne przekonanie strony, lecz okoliczności obiektywne, a obowiązkiem państwa jest zagwarantowanie, by sprawy osób podległych jego jurysdykcji toczyły się bez zbędnej zwłoki (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05). Obowiązkiem Państwa jest zatem zapewnienie takiego sposobu funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, aby rozstrzygnięcie sprawy nie trwało dłużej niż to jest konieczne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21).

W postanowieniu z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21, Sąd Najwyższy trafnie podkreślił, że dla strony czy też uczestnika postępowania nie ma znaczenia, gdzie tkwi źródło przewlekłości postępowania, czy w zaniedbaniach i opieszałości sądu, przepracowaniu, czy objętości referatu sędziego, czy też w zaniechaniach, których dopuściło się państwo nie przyjmując rozwiązań zapobiegających systemowej przewlekłości postępowań. Zła organizacja wymiaru sprawiedliwości, brak odpowiedniego budżetu czy też zbyt duża liczba spraw przypadająca na jednego sędziego nie powinny obciążać uczestników postępowania. Prawem strony każdego postępowania jest bowiem zgodnie z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993, Nr 61, poz. 284), aby odbyło się ono w rozsądnym terminie (zob. M. Mrowicki, Przewlekłość postępowania i jej systemowy charakter w Polsce. Glosa do wyroku ETPC z 7 lipca 2015 r., nr: 72287/10, 13927/11 i 46187/11, LEX/el. 2016, s. 7). Wystąpienie w sprawie przewlekłości postępowania i to o charakterze znacznym nie budziło zatem żadnych wątpliwości.

Konkludując, Sąd Najwyższy uznał, że w realiach analizowanej sprawy, stosownie do art. 12 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, istniały podstawy

do stwierdzenia przewlekłości postępowania prowadzonego przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie pod sygn. III AUa 1135/21.

Uwzględniając skargę, zgodnie z art. 12 ust. 4 i ust. 5 pkt 1 ustawy o skardze na przewlekłość, Sąd Najwyższy przyznał na rzecz Skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie sumę pieniężną w kwocie 6 000 zł.

Przyjmuje się, że odpowiednia suma pieniężna w rozumieniu art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość stanowi sankcję dla Państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę dla skarżącego za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania. Przy czym wysokość tej sumy pieniężnej musi być proporcjonalna do wielkości zwłoki (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21) i mieścić się w granicach od 2000 do 20 000 zł.

Określając wymiar przyznanej Skarżącej sumy pieniężnej, Sąd Najwyższy miał na uwadze, że w badanej sprawie postępowanie sądowe, zainicjowane odwołaniem Skarżącej (wniesionym w 2020 r.), trwało łącznie ponad 5 lat i 7 miesięcy. Nie ulega przy tym wątpliwości, że w rozpoznawanym przypadku nie było to spowodowane ani materią sprawy, ani jej zawilóścią, ani obstrukcyjnym zachowaniem Skarżącej.

Sąd Najwyższy wziął pod uwagę również postępowanie Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie przy nadaniu skardze biegu. Prezes Sądu Apelacyjnego swoim działaniem utrudniał mianowicie Skarżącej złożenie skargi na przewlekłość w ten sposób, że mimo niebudzących wątpliwości przepisów, określających właściwą izbę Sądu Najwyższego (art. 26 § 1 pkt 10 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym; tekst jedn. Dz.U. 2024, poz.622), Prezes ten samodzielnie i – co wymaga wyraźnego podkreślenia - wbrew swoim kompetencjom, jak i woli strony (która swoją skargę kierowała do Sądu Najwyższego), przekazał skargę do Sądu Najwyższego Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Jest to działanie utrudniające złożenie skargi na przewlekłość postępowania, co zważywszy na ewidentny stan przewlekłości w sprawie, jest szczególnie naganne.

Naruszenie przez prezesa sądu obowiązku niezwłocznego przedstawienia właściwemu sądowi skargi strony na przewlekłość postępowania, w tym zwłaszcza

skierowanie skargi do dowolnie wybranej izby Sądu Najwyższego bez podstawy prawnej i wbrew woli strony, jest okolicznością wpływającą na podwyższenie przyznanej stronie od Skarbu Państwa sumy, o której mowa w art. 12 ust. 4 ustawy.

Sąd Najwyższy dostrzega jednocześnie narastanie systemowego problemu, przekładającego się w oczywisty sposób na znaczne wydłużenie czasu rozpoznawania spraw w sądach powszechnych, a polegającego na wstrzymywaniu się przez Ministra Sprawiedliwości z ogłaszaniem nowych obwieszczeń o wolnych stanowiskach sędziowskich, a tym samym na zablokowaniu procesu rekrutacji sędziów w sądach powszechnych. W połączeniu z nieuniknionym przechodzeniem sędziów w stan spoczynku - skutkuje to wzrostem liczby wakatów w polskich sądach i narastaniem systemowych wad w sposobie jego zorganizowania, przekładających się na przewlekłość postępowań. Prowadzi to do bezprecedensowego obciążenia sędziów pozostających w służbie, nieuchronnie wydłużając postępowania sądowe. Zaniechania w zapewnieniu właściwej obsady sędziowskiej stanowią istotne źródło nadmiernej długości postępowań sądowych w Polsce, wprost i bezpośrednio wpływając na pogłębienie problemu systemowej przewlekłości postępowań.

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy uznał, że przyznana Skarżącej na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość kwota 6 000 zł w związku ze stwierdzeniem przewlekłości w sprawie jest adekwatna do przyczyn stwierdzonej przewlekłości.

Żądanie nakazania podjęcia przez Sąd Apelacyjny w Krakowie odpowiednich czynności zmierzających do rozpoznania sprawy III AUa 1135/21 stało się bezprzedmiotowe w związku z wydaniem 17 lipca 2025 r. przez ten Sąd prawomocnego wyroku w sprawie objętej skargą.

O kosztach postępowania skargowego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w związku art. 394¹ § 3 w związku z art. 398²¹ w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1964), zasądając od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego

w Krakowie na rzecz Skarżącej kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji

(k.b.)

[a.ł]

Joanna Lemańska Krzysztof Wiak Aleksander Stępkowski